DIN NOU DESPRE VARIAŢIA TERMINOLOGICĂ ÎN TERMINOLOGIA METEOROLOGIEI. STUDIU DE CAZ: SINTAGMA *PLOAIE CARE ÎNGHEAŢĂ* (‘FREEZING RAIN’) ÎN MASS-MEDIA ACTUALĂ

REVISITING TERMINOLOGICAL VARIATION IN METEOROLOGICAL TERMINOLOGY. CASE STUDY: THE TERMINOLOGICAL SYNTAGM *PLOAIE CARE ÎNGHEAŢĂ* (‘FREEZING RAIN’) IN CONTEMPORARY MASS-MEDIA

(Abstract)

Starting from a theoretical approach adopted in a recent study (Grigore 2015), this paper continues the descriptive-linguistic examination of terminological (denominative) variation in *meteorological terminology*. The analysis underlines the importance held by mass-media in the dissemination of scientific knowledge in contemporary society. Additionally, the analysis emphasises the role of the linguistic context in which a terminological unit appears. From a practical perspective, the paper takes into account the concurrence of different linguistic means of expressing the meteorological phenomenon of freezing rain. The resulting denominative variation and contextual synonymy are thoroughly investigated in several excerpts found in news programmes broadcast by Romanian TV channels or online versions of Romanian newspapers.

Keywords: descriptive-linguistic terminology, meteorological terminology, terminological (denominative) variation, contextual synonymy, usage.

1. Precizări preliminare

Obiectul cercetării îl reprezintă câteva caracteristici ale *terminologiei meteorologice*, o terminologie care nu s-a bucurat de atenţia cuvenită din partea lingvisticii româneşti, deşi aparţine unui domeniu ştiinţific – meteorologia – cu

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

un puternic impact social. Acest impact social se datorează mai ales buletinelor meteorologice difuzate în mass-media, la care are acces publicul larg.

Lucrarea se înscrie pe linia cercetărilor terminologice descriptiv-lingvistice („externe") şi are la bază problematica extinderii termenilor specializaţi în comunicarea obişnuită. De asemenea, lucrarea vine în continuarea unui demers asupra importanţei deţinute de *contextul lingvistic* în care apare o unitate terminologică şi asupra *variaţiei terminologice* pe care o determină (Grigore 2015). Cercetarea va urmări variaţia terminologică de tip denominativ a construcţiei *ploaie care îngheaţă*, prin referirea la concurenţa stabilită între aceasta şi alte structuri mai mult sau mai puţin sinonime (*ploaie îngheţată*, *ploaie de gheaţă* şi *freezing rain*).

Corpusul aflat la originea prezentei analize este format din grupaje de ştiri preluate din discursul mediatic recent (2012–2015), care au ca temă fenomenul meteorologic al ploii care îngheaţă (freezing rain). Acest fenomen are loc în condiţii speciale (o temperatură scăzută la nivelul solului, corelată unei mişcări a maselor de aer cald în straturile superioare ale atmosferei). La nivelul solului, el produce depuneri groase de polei şi de chiciură, care pot deveni periculoase (vezi *infra* exemplul (1)).

Cu câţiva ani în urmă, fenomenul era necunoscut publicului larg din România, chiar dacă, la nivelul cercului restrâns de specialişti în meteorologie, erau stabilite atât trăsăturile fizice ale acestei manifestări atmosferice, cât şi o denominare adecvată, i.e., *precipitaţie (ploaie/burniţă) care îngheaţă* (DMC 2003: 174−175). La momentul respectiv, singurele ocurenţe ale structurii specializate *ploaie care îngheaţă* erau în grupajele de ştiri externe, dat fiind că fenomenul este răspândit în regiunea Marilor Lacuri nord-americane, pe un areal geografic vast.

Cu timpul, din cauza unor manifestări catalogate de meteorologi drept unele extreme, ploaia care îngheaţă a apărut şi pe teritoriul României, în condiţiile în care este neobişnuită şi destul de rară pentru zona climatică din care face parte ţara noastră. Pe fondul unei intense mediatizări, petrecute, îndeosebi, pe posturile TV şi în mediul virtual, în care orice subiect neobişnuit capătă imediat proporţii senzaţionale şi/sau de o importanţă majoră, ploaia care îngheaţă a început să fie menţionată din ce în ce mai mult, iar diversele sale modalităţi lingvistice de exprimare au devenit tot mai utilizate.

2. Cadrul teoretic

Abordarea *lexicului specializat* (LS) în relaţia cu *lexicul comun* (LC) devine o componentă esenţială în studiul descriptiv-lingvistic actual al terminologiilor româneşti (vezi modelul de analiză utilizat în Bidu-Vrănceanu 2007). Se porneşte de la premisa că unităţile terminologice specializate migrează din LS în LC datorită importanţei dobândite de domeniile ştiinţifice şi tehnice în societăţile moderne (Cabré 1998: 23). Astfel, societăţile moderne sunt considerate „societăţi ale cunoaşterii" (fr. *société du savoir*, în Meyer,

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

Mackintosh 2000: 201), deoarece se caracterizează printr-un proces de „deschidere" către publicul larg a domeniilor tehnice şi ştiinţifice. Procesul a fost numit „democratizarea" sau „socializarea cunoaşterii" (Gaudin 2003: 151) ori „laicizarea ştiinţelor" (Rastier 1995: 45 *apud* Bidu-Vrănceanu 2007: 16).

Democratizarea cunoaşterii se produce prin intermediul învăţământului şi, mai cu seamă, al mass-mediei, care reprezintă principalele mijloace de transmitere a termenilor specializaţi în rândul nespecialiştilor (vezi, printre alţii, Cabré 1998: 25–26; Béjoint, Thoiron 2000: 14–16; Meyer, Mackintosh 2000: 199, 208). De fapt, textele cu un grad mediu sau inferior de specializare din mass-media sunt cele care ajută la extinderea termenilor ştiinţifici (Bidu-Vrănceanu 2007: 23).

În relaţia dintre LS şi LC, gradul de specializare a textelor este relaţionat cu noţiunea de *context lingvistic*, definit ca raportul dintre libertăţi şi restricţii în exprimarea sensului specializat. În textele care aparţin discursului mediatic, preferinţele contextuale ale termenilor aduc cu sine modificări de sens, fapt care contribuie la dinamica semantică. Studierea acestor texte urmăreşte, deci, modul în care nucleul „dur", specializat, al termenilor se menţine în limitele LC. Totodată, metoda *analizei sintagmatice* este esenţială în cercetarea lingvistică a terminologiilor (ibid.: 27–28).

În aceeaşi ordine de idei, *uzajul* termenilor devine o noţiune complementară contextului lingvistic. Uzajul este determinat, deopotrivă, de factori lingvistici şi extralingvistici şi stă la baza *variaţiei terminologice* (Bidu-Vrănceanu 2011; vezi şi Blampain, Thoiron, Van Campenhoudt (ed.) 2006).

Unele încercări de definire a variaţiei terminologice au adus în vedere faptul că aceasta este tributară variaţiei textuale şi discursive. Ca urmare, tipologia discursurilor, a textelor şi a contextelor de specialitate capătă un rol semnificativ. În diverse cercetări, s-a propus un model de analiză în care termenii sunt consideraţi unităţi lexicale specializate cu întrebuinţări sau uzaje particulare (Desmet 2006: 235).

Variaţia terminologică apare ca un decalaj între o formă lexicalizată şi uzajul său (Neveu 2006: 383), fiind un fenomen amplu, prezent în textele cu un anumit grad de specializare (Freixa 2002: 54). Studii recente despre variaţia terminologică au arătat manifestarea sa la nivelul conceptual şi, îndeosebi, la nivelul denominativ al termenilor, fapt care a determinat o distincţie între *variaţia conceptuală* şi cea *denominativă* (ibid.: 53–56; Suárez de la Torre 2004: 62–63, 79).

Variaţia denominativă, văzută ca fenomenul prin care diferite denominări sau modalităţi de desemnare corespund unei noţiuni, are ca rezultat imediat *sinonimia*, relaţia semantică stabilită între respectivele denominări (Freixa 2002: 53).

Opţiunea pentru o variantă denominativă în cuprinsul textelor cu un anumit grad de specializare ţine cont nu numai de situaţiile de comunicare propriu-

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

zise (între specialişti, între specialist şi nespecialist, între nespecialişti), ci şi de caracterul contextelor lingvistice (texte specializate, texte vulgarizate, texte traduse, texte scrise de nespecialişti etc.) (Arlin et al. 2006: 85–86).

Se consideră că variaţia terminologică este rezultatul mai multor tipuri de cauze: (1) *cauze legate de limba generală* (posibilitatea variaţiei în limbă, redundanţa lingvistică); (2) *cauze dialectale* (variaţia geografică, cronologică sau socială); (3) *cauze funcţionale* (adaptarea la nivelul de limbă ori la cel de specializare); (4) *cauze discursive* (creativitate, accentuare şi expresivitate, evitarea repetiţiei, economia lingvistică); (5) *cauze interlingvistice* (prezenţa simultană a termenului local şi a celui împrumutat, diversitatea de propuneri alternative); (6) *cauze cognitive* (diferenţele de conceptualizare, distanţarea ideologică, imprecizia conceptuală) (Freixa 2005: 3).

Studierea descriptiv-lingvistică a variaţiei terminologice aduce rezultate interesante la nivel teoretic şi practic (Ciolăneanu 2012: 98). Pe de o parte, se remarcă o mai mare atenţie pentru sinonimie, polisemie şi alte fenomene lingvistice asociate uzului limbii. Pe de altă parte, chestiunea variaţiei terminologice devine importantă pentru specialiştii într-un anumit domeniu tehnic sau ştiinţific, dar şi pentru traducătorii şi profesorii de limbaje specializate (ibid.; vezi şi Kerremans 2010).

3. Variaţia terminologică de tip denominativ a sintagmei *ploaie care îngheaţă* în mass-media actuală

Caracterul specializat al construcţiei *ploaie care îngheaţă* cere ca analiza descriptiv-lingvistică a variaţiei sale terminologice (denominative) să înceapă cu definiţia terminografică prezentă în surse ştiinţifice. *Dicţionarul de meteorologie şi climatologie* (DMC 2003), ca lucrare terminografică de referinţă, înregistrează sintagma *precipitaţie (ploaie/burniţă) care îngheaţă* (exemplul (1)). Astfel, un singur articol de dicţionar furnizează, simultan, definiţiile a două sintagme ştiinţifice diferite, *ploaie care îngheaţă* şi *burniţă care îngheaţă*. Această tratare globală se datorează unor considerente de natură conceptual-semantică, prin faptul că termenii *ploaie* şi *burniţă* denotă două tipuri de precipitaţii. Importantă pentru caracterul specializat al structurilor este precizarea corespondentelor din engleză şi franceză, o practică des întâlnită într-o lucrare terminografică.

(1) ***Precipitaţie (ploaie/burniţă) care îngheaţă*** *(freezing precipitation/freezing rain/drizzle; précipitation verglaçante/précipitation se congélant/bruine verglaçante/bruine se congélant/pluie verglaçante/pluie se congélant) Precipitaţie alcătuită din picături suprarăcite de apă (având temperaturi negative) care îngheaţă la contactul cu solul sau obiectele de pe acesta, dând naştere poleiului sau chiciurei granulare* (DMC 2003: 174–175).

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

În schimb, un manual universitar de meteorologie (Ciulache 2006) renunţă la tratarea globală indicată în DMC 2003, oferind două definiţii separate pentru sintagmele terminologice *ploaie care îngheaţă* şi *burniţă care îngheaţă* (exemplele (2) şi (3)). Totuşi, definiţiile sunt asemănătoare cu cea reprodusă la exemplul anterior, mai ales în privinţa conţinuturilor ştiinţifice vehiculate.

(2) ***Burniţa care îngheaţă*** *este constituită din picături suprarăcite. Acestea îngheaţă brusc la atingerea solului sau obiectelor de pe sol, dând naştere poleiului* (Ciulache 2006: 77).
(3) ***Ploaia care îngheaţă*** *constituie o ploaie cu picături suprarăcite (având temperaturi sub 0^0 C) care îngheaţă în momentul atingerii solului sau obiectelor de pe sol şi formează astfel poleiul* (Ciulache 2006: 77).

În pofida prezenţei exclusive în surse ştiinţifice, înţelegerea corectă a definiţiilor şi a fenomenelor meteorologice în sine poate fi efectuată chiar şi de un profan în chestiuni de natură meteorologică, fără a fi necesară o referire la procesul fizic complicat al suprarăcirii prin care trec picăturile de apă. Această decodare cu relativă uşurinţă a sensului specializat se datorează faptului că sensul ştiinţific este transparent şi facil unui neiniţiat, prin claritatea şi prin precizia determinantului propoziţional selectat, anume, propoziţia atributivă *care îngheaţă*.

Fiind un fenomen puţin menţionat în buletinele meteo din mass-media audiovizuală românească, structurile terminologice amintite nu sunt inventariate în paginile dicţionarelor de uz general (DEX 1998 şi DEXI 2007). Situaţia este una previzibilă, care se explică prin faptul că ambele lucrări lexicografice, în calitate de dicţionare explicative, adresate publicului larg, reţin doar unităţile terminologice stabile şi cu o anumită frecvenţă şi/sau atestare în limbă.

Desemnând un fenomen meteorologic despre care publicul larg nu a ştiut nimic până de curând, structura *ploaie care îngheaţă* nu este listată în cele două dicţionare generale, în pofida unei prezenţe considerabile în textele din discursul mediatic. În plus, trebuie menţionat că, dintre cele trei construcţii terminologice strâns legate conceptual-semantic, numai *ploaie care îngheaţă* a reuşit să se impună într-o oarecare măsură, deoarece *burniţă care îngheaţă* şi *precipitaţie care îngheaţă* nu au fost reperate până în prezent în comunicarea mediatică.

Absenţa unităţii terminologice *ploaie care îngheaţă* din DEX 1998 şi din DEXI 2007 aduce un neajuns demersului descriptiv-lingvistic realizat în cercetarea de faţă, deoarece nu se poate efectua o comparaţie justă între definiţia terminografică şi cea lexicografică. Situaţia este una cu atât mai surprinzătoare cu cât structura este înregistrată frecvent în presa ultimilor ani,

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

ceea ce ar trebui să constituie un argument puternic pentru includerea sa în dicţionarele explicative.

În absenţa unei definiţii lexicografice accesibile publicului larg, pentru explicarea fenomenului, în mass-media s-a apelat la serviciile unor meteorologi. O ilustrare a acestui caz este un reportaj informativ, difuzat în versiunea online (şi televizată) a *Ştirilor Pro TV*, în data de 3 decembrie 2014 (exemplul (4)). Cu acea ocazie, şeful serviciului de prognoză a vremii „Transilvania" a fost contactat să explice în ce constă ploaia care îngheaţă, care a afectat arii extinse din pădurea Meseşului.

(4) *În pădurea Meseşului, ploile din ultimele zile au lăsat semne adânci mai ales după ce a dat gerul* [...]. *Sute de hectare au fost afectate de fenomenul numit* ***freezing rain*** [...]. *Doctorul Narcis Maier, şeful serviciului de prognoză a vremii „Transilvania"* [a declarat]*: „În zona de formare a precipitaţiilor, undeva la 1400–2000 de metri, erau temperaturi pozitive, +2 sau +3 grade, iar în zona respectivă am avut temperaturi de -4, -6 grade. Aceste condiţii au dus ca stropii de ploaie în contact cu suprafeţele reci să îngheţe instantaneu"* [s.n.] (Pro TV 03.12.2014).

Contactarea unui specialist pentru explicarea unui fenomen neobişnuit ca ploaia care îngheaţă nu este o acţiune singulară. Anterior evenimentelor relatate de către Pro TV, în rubrica de popularizare a meteorologiei *Dicţionar meteo* din emisiunea *Săptămâna de vreme* (ediţia din 30 noiembrie 2014), transmisă de Realitatea TV, meteorologul Elena Cordoneanu a enunţat condiţiile de apariţie a fenomenului. Explicaţia respectivă a apărut ca o temă de discuţie adiacentă şi derivată din cea principală a *Dicţionarului meteo* de la acea dată (i.e., poleiul) (exemplul (5)).

(5) *Sunt zone şi vorbirăm de continentul american adineauri, despre frigul de acolo, care a făcut să îngheţe Marile Lacuri. Acolo, adesea, intră câte o pană de masă de aer cald în această pătrundere rece polară de care ziceam, pe undeva pe sus* [prin nord – n.n.]. *Este o inversiune termică de altitudine şi se produce acest fenomen căruia ei îi spun* ***„freezing rain"*** [...], ***ploaia care îngheaţă****. Şi acolo depunerile de polei trec de zece centimetri* [...]. *Dar ce fac cablurile cu această gheaţă? Se rup. S-au rupt stâlpi, au căzut reţele electrice, au căzut linii de comunicaţii, au căzut copaci sub greutatea gheţii* [...] [s.n.] (Real TV 30.11.2014).

Formularea preferată de meteorologi în codificarea lingvistică a fenomenului atmosferic este *ploaie care îngheaţă*, după cum o dovedesc nu numai exemplele precedente, ci şi un pasaj informativ din cotidianul *Jurnalul*

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

Naţional. Reprodus ca exemplul (6), pasajul se bazează pe intervenţia Gabrielei Băncilă, un angajat al Administraţiei Naţionale de Meteorologie.

(6) *„Datorită faptului că masa de aer mai cald a pătruns deja peste ţara noastră, precipitaţiile s-au transformat în **ploaie care îngheaţă**. Deja se consemnează depuneri de polei din sudul şi sud-estul ţării. Fenomenul s-ar putea extinde şi în alte regiuni ale ţării", a declarat meteorologul A.N.M. Gabriela Băncilă* [s.n.] (JN 04.02.2012).

La rândul său, presa recurge la diverse modalităţi pentru a denota fenomenul extralingvistic pe care meteorologii îl numesc *ploaie care îngheaţă*. Modalităţile respective sunt, într-o anumită măsură, diferite de cele folosite de către specialişti, nefiind reperate nici în dicţionarul specializat DMC 2003 şi nici în manualul de meteorologie consultat. Cu toate acestea, modalităţile utilizate în mass-media contribuie la crearea unei serii sinonimice contextuale.

Prima modalitate de codificare întâlnită în presă are la bază utilizarea simultană a sintagmei terminologice englezeşti *freezing rain* şi a celei româneşti *ploaie care îngheaţă tot* (exemplul (7)). Se observă că structura folosită în limba română este mai dezvoltată, fiind derivată din cea preferată de meteorologi.

(7) *Natura a prins România într-o capcană de gheaţă. După un ger criminal* [...]*, ploile neobişnuite care au căzut astăzi au prefăcut şoselele în sticlă* [...]*. Cel mai de temut fenomen în următoarele ore este* [...] ***„freezing rain"** sau **ploaia care îngheaţă tot*** [s.n.] (A3 04.02.2012).

A doua modalitate la care apelează mass-media în codificarea lingvistică a fenomenului ploii care îngheaţă este utilizarea concomitentă a sintagmei terminologice englezeşti *freezing rain* şi a celei româneşti *ploaie îngheţată* (al cărei corespondent exact din limba engleză este *frozen rain*) (exemplele (8)−(12)).

(8) *Astăzi, jumătatea României scapă de ninsori, însă fenomenul care apare reprezintă un pericol şi mai mare: **freezing rain** sau **ploaia îngheţată*** [s.n.] (A3 04.02.2012).

(9) ***„Freezing rain"** se formează din cauză că în straturile înalte ale atmosferei temperaturile cresc, iar la nivelul solului, unde sunt temperaturi sub zero grade, ploaia se transformă imediat în gheaţă. Astfel, în urma **ploii îngheţate** se formează o crustă subţire de gheaţă* [s.n.] (HN 04.02.2012).

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

(10) *Pericolul* ***„freezing rain”***. ***Ploaia îngheţată****, un fenomen pe care România nu l-a mai văzut de 14 ani* [s.n.] (JN 04.02.2012).
(11) ***Freezing rain***, ***ploaia îngheţată****, a ajuns şi în Bucureşti, fenomenul fiind vizibil prin depunerile de gheaţă de pe crengile copacilor şi* [prin] *stratul de polei de pe asfalt. Potrivit directorului Administraţiei Naţionale de Meteorologie (A.N.M.), Ion Sandu, citat de Mediafax,* ***„freezing rain”*** *este un fenomen „destul de rar, însă nu total neobişnuit pentru România”* [s.n.] (C 05.02.2012).
(12) *Efectele periculoase ale fenomenului* ***„freezing rain”*** [...]. *Un fenomen rar, botezat şi* ***„ploaia îngheţată”****, a distrus 500 de hectare de pădure în judeţul Sălaj* [s.n.] (Pro TV 03.12.2014).

Traducerea corectă a structurii *freezing rain* în limba română este formularea destul de greoaie şi vag poetizantă *ploaie înghețândă*. Dificultatea traducerii rezidă în faptul că limba română nu dispune de mijloacele lingvistice necesare pentru o calchiere potrivită a gerunziului, contrar unei alte sintagme meteorologice, *polar vortex*, pentru care s-a adoptat *vortex polar*. Acţiunea s-a produs datorită prezenţei termenului *vortex* în terminologiile unor domenii ştiinţifice (medicina, domeniul tehnic), dar şi existenţei adjectivului categorial *polar* (Grigore 2015: 212–213), în contextul în care multe construcţii din *terminologia meteorologiei* preferă tiparul de structurare *substantiv + adjectiv* (id. 2013).

De asemenea, se constată că, prin furnizarea eronată a structurii *ploaie îngheţată* ca traducere a sintagmei *freezing rain*, are loc o modificare involuntară a semantismului. Construcţia *ploaie îngheţată* trimite cu gândul la o precipitaţie care conţine picături de apă aflate într-o stare de agregare foarte apropiată de cea solidă, de tipul celor suprarăcite, care formează grindina. În schimb, construcţia (corectă) *ploaie care îngheaţă* desemnează un fenomen diferit, care se manifestă iarna şi nu vara, cum se întâmplă în cazul grindinei.

Explicaţiile de natură conceptuală nu constituie, totuşi, apanajul presei româneşti, care foloseşte, uneori, numai varianta *ploaie îngheţată* (exemplele (13)−(16)). Această utilizare reprezintă cea de-a treia modalitate de codificare lingvistică a fenomenului ploii care îngheaţă.

(13) *Conform meteorologilor,* ***ploaia îngheţată*** *ar trebui să se încheie în această seară, când scăpăm şi de codul galben de ninsori* [s.n.] (RTV 05.02.2012).
(14) ***PLOAIA ÎNGHEŢATĂ*** *a făcut PRĂPĂD în România, lângă Zalău* [...]. *[F]enomenul* ***„ploaie îngheţată”*** *a început sâmbătă după-masă şi se estimează că până acum a fost afectată masă lemnoasă în cantitate de aproximativ 3.000* [de] *metri cubi* [s.n.] (Real TV 04.12.2014).

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

(15) *Fenomen STRANIU la Iaşi. O pădure a fost distrusă de* ***ploaia îngheţată*** [...]. *Ploaia îngheţată a făcut ravagii în Iaşi. O pădure a fost distrusă aproape în totalitate din cauza tonelor de chiciură* [s.n.] (RTV 11.12.2014).
(16) *VREMEA în ALBA: Ger şi perioade de ninsoare şi* ***ploaie îngheţată****. Temperaturi minime de -18 grade Celsius* [s.n.] (A24 04.01.2015).

Cea de-a patra şi ultima modalitate de codificare o reprezintă folosirea variantei *ploaie de gheaţă* (exemplele (17) şi (18)). În bună măsură, această sintagmă este asemănătoare cu *ploaie îngheţată*, deoarece provoacă aceeaşi modificare involuntară a semantismului. În plus, pentru construcţia *ploaie de gheaţă* se consemnează o intenţie stilistică, metaforică, potrivită poeziilor cunoscute sub numele de pastel şi nu unui pasaj informativ difuzat în mass-media.

(17) *Noaptea trecută, peste Bucureşti a căzut o* ***„ploaie de gheaţă”*** [s.n.] (Real TV, 05.02.2012);
(18) *Potrivit România TV,* ***ploaia de gheaţă*** *care a căzut în ultimele zile a transformat în gheaţă crengile copacilor, care sunt un adevărat pericol pentru şoferi* [s.n.] (RTV 11.12.2014).

4. Concluzii

În încheierea analizei de faţă, se cuvine reamintit faptul că un eveniment meteorologic precum ploaia care îngheaţă a determinat apariţia unei palete diversificate de structuri terminologice la nivelul mass-mediei actuale. Această situaţie s-a petrecut datorită unor factori extralingvistici, în speţă, ocurenţa recentă a fenomenului, la care se adaugă producerea destul de rară în arealul geografic autohton.

Folosită pentru a desemna aceeaşi realitate extralingvistică, paleta diversificată se organizează ca o serie sinonimică stabilită la nivel contextual, din care face parte inclusiv un sinonim interlingvistic (interlingual) (*ploaie care îngheaţă (tot)*, *ploaie îngheţată*, *ploaie de gheaţă*, *freezing rain*).

Deşi meteorologii preferă varianta *ploaie care îngheaţă* (ca structură care codifică fenomenul cu exactitate), presa apelează la formule alternative care pot merge până la schimbări semantice (*ploaie îngheţată*) sau chiar la valenţe expresive, metaforice (*ploaie de gheaţă*). Relaţia semantică de sinonimie contextuală care se stabileşte între variantele denominative constituie un aspect al dinamicii lexicale şi terminologice. Prin urmare, variaţia terminologică (denominativă) este esenţială pentru desemnarea unui concept cu care publicul larg este mai puţin familiarizat.

Mulţumită precedentului creat de construcţia *vortex polar*, drept calchiere corectă a lui *polar vortex*, dar şi faptului că, la nivelul *terminologiei*

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

meteorologice, există o predilecţie pentru exprimarea *substantiv + adjectiv*, se întrunesc premisele necesare pentru ca *ploaie îngheţată* să se generalizeze şi pentru ca variantele celelalte să fie eliminate rând pe rând.

SURSE

A3 (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.antena3.ro.
A24 (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.alba24.ro.
C (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.cotidianul.ro.
Ciulache, Sterie, 2006, *Meteorologie şi climatologie*, Ediţia a III-a, Bucureşti, Editura Credis.
DEX 1998: *Dicţionar explicativ al limbii române*, coord. Ion Coteanu şi Lucreţia Mareş, Ediţia a II-a, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic.
DEXI 2007: *Dicţionar explicativ ilustrat al limbii române*, coord. Eugenia Dima, Chişinău, Editura Arc Gunivas.
DMC 2003: *Dicţionar de meteorologie şi climatologie*, Sterie Ciulache, Nicoleta Ionac, Bucureşti, Editura Ars Docendi.
HN (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.hotnews.ro.
JN (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.jurnalul.ro.
Pro TV (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.ştirileprotv.ro.
Real TV (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.realitatea.net.
RTV (data calendaristică): reportaj preluat de pe site-ul www.româniatv.net.

BIBLIOGRAFIE

Arlin, Nathalie, Amélie Depierre, Sussane Lervard, Claire Rougemont, 2006, „Réflexions sur la variation: étude de cas dans le domaine médical", în *LSP and Professional Communication*, vol. 6, nr. 2, p. 75−87 (site accesat în data de 08.12.2012 <http://rauli.cbs.dk/index.php/LSP/article/view File/2084/2083>).
Béjoint, Henri, Philippe Thoiron, 2000, „Le sens des termes", în Béjoint, Thoiron (ed.), 2000, p. 5–19.
Béjoint, Henri, Philippe Thoiron (ed.), 2000, *Le sens en terminologie*, Lyon, Presses Universitaires de Lyon.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mişcare. De la dicţionare la texte*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2010, „Terminologie şi terminologii. Stadiul cercetărilor", în Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie şi terminologii*, vol. I, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 9–30.
Bidu-Vrănceanu, Angela, 2011, „Variaţia în terminologie", în Zafiu, Rodica, Helga Bogdan Oprea, Camelia Uşurelu (ed.), 2011, *Limba română: ipostaze ale variaţiei*

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

lingvistice. Al 10-lea Colocviu al Catedrei de Limba Română (3–4 decembrie 2010), vol. I, *Gramatică şi fonologie. Lexic, semantică, terminologii*. *Istoria limbii române, dialectologie şi filologie*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 176–183.

Blampain, Daniel, Philippe Thoiron, Marc Van Campenhoudt (ed.), 2006, *Mots, termes et contextes*, Actes des septièmes Journées scientifiques du réseau *Lexicologie, terminologie, traduction*, Paris, Éditions des archives contemporaines et Agence Universitaire de la Francophonie.

Cabré, Maria Teresa, 1998, *La terminologie. Théorie, méthode et applications*, Presses de l'Université d'Ottawa et Armand Colin.

Ciolăneanu, Roxana, 2012, „Aspecte ale variaţiei terminologice în dicţionarele specializate de marketing", în Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2012, *Terminologie şi terminologii*, vol. al II-lea, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 95−112.

Desmet, Isabel, 2006, „Variabilité et variation en terminologie et langues spécialisées: discours, textes et contextes", în Blampain, Thoiron, Campenhoudt (ed.), 2006, p. 235–247.

Freixa, Judit, 2002, *Variació terminològica: anàlisi de la variació denominativa en textos de diferent grau d'especialització de l'àrea de medi ambien*, teză de doctorat, preluată din *Tesis Doctorals en Xarxa – Universitat de Barcelona – Departament de Filologia Catalana*, Universitatea din Barcelona (site accesat ultima oară în data de 08.10.2012 <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/1677/TesiJF.pdf?sequence=1>).

Freixa, Judit, 2005, „Variación terminológica: ¿Por qué y para qué?", în *Meta: journal des traducteurs/Meta: Translators' Journal*, vol. 50, nr. 4, preluat din *Variación terminológica: ¿Por qué y para qué?|Érudit|Meta v50 n4 2005*, proiect susţinut de consorţiul interuniversitar Érudit (Universitatea din Montréal, Universitatea Laval şi Universitatea Québec din Montréal) (site accesat ultima oară în data de 08.10.2012 <http://www.erudit.org/revue/meta/2005/v50/n4/019917ar.pdf>).

Gaudin, François, 2003, *Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie*, Bruxelles, De Boeck et Larcier, Éditions Duculot.

Grigore, Andreea-Victoria, 2013, „Modalităţi de exprimare în terminologia meteorologiei", în Zafiu, Rodica, Ariadna Ştefănescu, Carmen Mîrzea Vasile, Raluca Brăescu (ed.), 2013, *Limba română: variaţie sincronică, variaţie diacronică. Actele celui de-al 12-lea Colocviu Internaţional al Departamentului de Lingvistică (14–15 decembrie 2012)*, vol. I, *Gramatică. Fonetică şi fonologie. Lexic, semantică, terminologii*, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 169–179.

Grigore, Andreea-Victoria, 2015, „Variaţia terminologică în terminologia meteorologiei. Studiu de caz: sintagma terminologică VORTEX POLAR în mass-media actuală", în Zafiu, Rodica, Claudia Ene (ed.), 2015, *Variaţia lingvistică: probleme actuale. Actele celui de-al 14-lea Colocviu Internaţional al Departamentului de Lingvistică (28–29 noiembrie 2014)*, vol. al II-lea, *Pragmatică*

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)

şi stilistică. Lexic, semantică, terminologii, Bucureşti, Editura Universităţii din Bucureşti, p. 209–220.

Kerremans, Koen, 2010, „A Comparative Study of Terminological Variation in Specialised Translation", în Heine, Carmen, Jan Engberg (ed.) 2010, *Reconceptualising LSP. Online proceedings of the XVII European LSP Symposium 2009*, ediţia electronică, preluată din *Department of Business Communication – Part of School of Business and Social Sciences – University of Aarhus*, Departamentul de Comunicare în Afaceri, Facultatea de Afaceri şi Ştiinţe Sociale, Universitatea din Aarhus (site accesat ultima oară în data de 08.10.2012 <http://bcom.au.dk/research/publications/conferencepublications/extendedcontributions>).

Meyer, Ingrid, Kristen Mackintosh, 2000, „L'étirement du sens terminologique, aperçu du phénomène de la déterminologisation", în Béjoint, Thoiron (ed.), 2000, p. 198–217.

Neveu, Franck, 2006, „Un aspect de l'apport des corpus à la terminologie linguistique: l'alignement", în Blampain, Thoiron, Campenhoudt (ed.), 2006, p. 381–391.

Rastier, François, 1995, „Le terme entre ontologie et discours", în *La banque des mots*, nr. 7, p. 35–65.

Suárez de la Torre, María Mercedes, 2004, *Análisis contrastivo de la variación denominativa en textos especializados: del texto original al texto meta*, teză de doctorat, preluată din *Tesis Doctorals en Xarxa – Universitat de Barcelona – Departament de Filologia Catalana*, Universitatea din Barcelona (site accesat ultima oară în data de 08.10.2012 <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/7495/tmst1de1.pdf?sequence=2>).

Andreea-Victoria GRIGORE
Universitatea din Bucureşti

BDD-V4257 © 2017 Editura Univers Enciclopedic Gold
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:38:57 UTC)